

Naročnina za Jugoslavijo: celoletno 180 din (za inozemstvo: 210 din), za 1/2 leta 90 din, za 1/4 leta 45 din, mesečno 15 din, Tedenska izdaja za celo leto 50 din. Plača in toži se v Ljubljani.

Časopis za trgovino, industrijo, obrt in denarništvo

Uredništvo: Ljubljana, Gregorčičeva ulica 23. Tel. 25-52. Uprava: Gregorčičeva ul. 27. Tel. 47-61. Rokopisov ne vračamo. — Račun pri poštni hranilnici v Ljubljani št. 11.953.

Izhaja vsak ponedeljek, sredo in petek

Liubliana, ponedeljek 5. septembra 1938

Cena posamezni številki din 1'50

Odkrita beseda

Ko je bila zadnjič v Ljubljani kraljica Marija, se je ustavila v mnogih ljubljanskih trgovinah in v vsaki je nekaj kupila. To je dokaz, da nudijo ljubljanski trgovci blago, ki more zadovoljiti tudi — kraljico.

Posebno med »boljšimi« ljudmi pa je vse polno ljudi, ki mislijo, da ne morejo dobiti v ljubljanskih trgovinah dovolj dobrega blaga in ki zato redno naročujejo v tujini svoje potrebščine. Kakšno ceno plačajo ti ljudje za v tujini naročeno blago, to jih sploh ne zanima, dočim pa jim je vsako blago, ki ga prodajajo domači trgovci, mnogo predrago. Ni malo celo takšnih, ki so kar veseli, če je tuje blago prav izredno drago, ker si potem domišljujejo, da so dobili posebno odlično blago. Naj bi si ti ljudje vzeli za vzgled našo kraljico, kateri je blago naših domačih trgovcev dovolj dobro. Menda si le ne domišljujejo, da ni za nje dovolj dobro blago, ki ustreza celo kraljici.

A ne samo posamezniki, temveč tudi nekatere ustanove mislijo, da je dobro samo blago, ki se dobi v tujini. Tako smo prejeli več pitožb trgovcev, da tudi nekateri samostani in drugi domači zavodi kupujejo velik del svojih potrebščin v tujini. Ti zavodi in te ustanove žive edinole od denarja, ki ga zberejo v naši deželi. Pri nas nabrani denar pa nosijo v tujino, namesto da bi z doma nablanim denarjem dajali zaslužka domačim trgovcem in obrtnikom. Tako odhaja denar iz tujine in ni čuda, če se pri nas ne more razviti nobeno blagostanje.

Celo državni uradi naročajo dostikrat v tujini blago, ki bi ga lahko dobili doma. Zakon sicer določa, da morajo državni uradi predvsem naročati vse doma, toda ta predpis velja dostikrat le na papirju.

Posledica vse te neverjetne nezavednosti ter že sramotnega predpisa o večji vrednosti tujega blaga je, da se pri nas ne razvija trgovina tako, kakor bi se mogla in da naša gospodarska sila ne raste, kakor bi bilo potrebno.

Pred leti, ko so bile gospodarske razmere v tujini še boljše, je bilo še nekako razumljivo, če je kdo naročal in kupoval blago v tujini. Toda danes nakupovati blago v tujini, ko je notorično, da je tam življenje neprimerno dražje ko pri nas, ko je zato tudi vse blago dražje, je že dokaz silno majhne razsodnosti.

Ker je to nepotrebno kupovanje blaga v tujini narodno gospodarsko zelo škodljivo, se mora začeti sistematičen boj proti temu nakupovanju. Kontrola na meji se mora za vse tuje blago še bolj poostriiti, kakor se je sedaj deloma že poostriila. Ta kontrola pa mora veljati ne le za revne izletnike, temveč tudi za »boljšee« ljudi, ki največ kupujejo v tujini. S posebno odločnostjo pa je treba nastopiti proti ustanovam in zavodom, ki živijo le od našega denarja in ki iznašajo ta denar v tujino za nepotrebne nakupe. Če ne bo šlo drugače, bo treba te zavode tudi javno imenovati, da bodo ljudje vedeli, kako se porablja denar, ki so ga darovali tem zavodom. Povsod na svetu pazijo, da ne gre denar po nepotrebem v tujino, mi, ki smo na kapitalu revna dežela, moramo tem bolj gledati na to, da naš de-

Živio kralj Peter II.!

Po vsej Jugoslaviji se vse prebivalstvo z izredno vneto pripravljalo, da čim iskreneje in čim mogočneje proslavi 16. rojstni dan kralja Petra II. Po veliki tragediji v Marseilleu, ki je na tako krut način ugrabila jugoslovanskemu narodu njegovega voditelja, veljajo vsi upi in vse nade našega naroda njegovemu sinu kralju Petru II. Ves jugoslovanski narod trdno veruje, da bo kralj Peter II. dovršil veliko delo, ki sta ga s tako velikim uspehom začela in skoraj dokončala njegov veliki ded kralj Osvoboditelj in njegov veliki oče kralj Zedinitelj. In ker to ves jugoslovanski narod trdno veruje, zato je rojstni dan kralja Petra tudi njegov veliki narodni praznik, ko združuje ves jugoslovanski narod le ena želja, da bi mogel mladi kralj Peter II. do konca dovršiti svoje poslanstvo.

Ta vera jugoslovanskega naroda v svojega mladega kralja pa je tudi globoko utemeljena, saj je dobil mladi kralj od svojih visokih starišev vse lastnosti, ki so potrebne dobremu vladarju. A ne samo to! Njegov veliki oče je tudi poskrbel, da je dobil njegov prvorojenec najboljšo vzgojo, da bo temeljito pripravljen prevzel vodstvo svojega naroda. A tudi mladi kralj sam dokazuje, da se dobro zaveda velike naloge, ki jo bo moral prevzeti in zato se z vso vestnostjo pripravljajo na oni veliki dan, ko bo začel izvrševati svoj vladarski poklic.

Vse to jugoslovanski narod tudi ve in zato z zaupanjem sledi poti svojega mladega kralja, zato z veseljem posluša znovone, ki vabijo ljudi v cerkve, da se pomolijo Bogu za mladega kralja Petra II.

Šesti september je zato eden najlepših in največjih praznikov jugoslovanskega naroda, ker je to

praznik najlepšega upanja v srečno bodočnost jugoslovanskega naroda.

V svečanem razpoloženju, a hkrati tudi v vedrem, praznuje

jugoslovanski narod rojstni dan mladega kralja in po vsej Jugoslaviji donijo ta dan srečni vzkliki:

Živel naš mladi kralj Peter II.!

Živio naš slavni kraljevski dom!

Kako se pripravljajo mladi kralj za svoj visoki poklic

Na pogrebu blagopokojnega kralja Aleksandra pred štirimisletmi so bile oči vseh uprte na žalostnega, toda dostojanstvenega malega dečka, ki je šel za krsto svojega očeta in ki je z neverjetno vztrajnostjo vzdržal vse napore pogrebne svečanosti. Danes je zraščel mali deček v elegantnega mladeniča širokih ramen in zdrave konstitucije, ki se z vso vestnostjo pripravljajo za svoj visoki poklic.

Čisto v smislu naročila pok. kralja, da se mora njegov sin učiti in delati tako ko vsi drugi otroci, uživa kralj Peter isti pouk, kakor je predpisan na srednjih šolah. Od jezikov se uči materinski jezik, latinsko, francosko, angleško in nemško. Od drugih predmetov najbolj ljubi zemljepisje. Posebno veselje pa ima tudi za mehaniko in v svoji mehanični delavnici pazljivo proučuje delovanje strojev. Posebno ga zanimajo električne instalacije ter dostikrat sam montira radijski aparat, telefon in razne električne napeljave.

nar kroži pri nas, ne pa da v tujini ustvarja novo blagostanje.

Temu vprašanju bomo stalno posvečali svojo pozornost in zato naj prizadeti smatrajo ta naš članek kot naš prvi opomin, kateremu pa bodo sledili novi in še bolj konkretni.

Posebno dobro govori angleško, pridno pa izpopolnjuje tudi svoje znanje francoščine in nemščine. Čita mnogo ter ljubi zlasti potopisne, vojne in humoristične spise. V zadnjem času se tudi živo zanima za glasbo ter ljubi zlasti resno glasbo, dočim ga jazz ne zanima.

Mladi kralj je po svoji naravi marljiv in zato noče izgubljati po nepotrebnem časa. Nikdar se ne dolgočasi in vsak čas ima določeno delo. Posebno rad ima konstruktivno delo in zlasti še ročno delo. Tako je sam napravil malo hišico ter sam stesal vrata in okna. Letos je skupno s svojimi tovariši napravil slovensko kmetsko hišo.

Kralj Peter je dobro razvit, kar je posledica njegovega živlega zanimanja za vse vrste sporta. Tako je gojil nogomet in hokej, bavi se z lahko atletiko ter je v tekmovanju s svojimi tovariši dosegel lepe uspehe. Posebno je znan po svoji vztrajnosti kot plavalec. Že kot dvanajstleten deček je plaval ob brega Blejskega jezera na otok. Tudi zimske sporte goji z vneto ter je znan kot izvrsten smučar. Od šestega leta že jaha. Sploh je malo sportnih disciplin, v katerih se ne bi mladi kralj poskusil že z uspehom.

Večino leta prebije na dvorcu v Dedinju. Dela v sobah, v katerih je nekoč delal njegov oče. Preda-

šolskimi tovariši. Z Bleda tudi večkrat obiše letovišče kneza namestnika Pavla.

Bivanje v naravi je zelo utrdilo zdravje kralja, da je danes zdrav in krepak mladenič. Pri občevanju s svojimi šolskimi tovariši kaže iskren tovariški duh. Pri tem pa nikdar ne pozablja na to, kar je dolžan svojem visokemu poklicu. Njegova resnost, uglajenost ter prijaznost in njegov smisel za humor mu pri vseh pridobivajo simpatije in da so vsi, ki ga poznajo, zanj navdušeni. Ni zato čuda, če ves jugoslovanski narod v resnici ljubi svojega mladega kralja, v katerega trdno veruje in kateremu popolnoma zaupa.

Takšna je bila berlinska razstava!

Na mednarodni obrtniški razstavi v Berlinu so bili letos zastopani zelo častno tudi naši obrtniki, vendar si pa naša javnost ni ustvarila dovolj popolne slike o pomenu udeležbe slovenskih obrtnikov na veliki mednarodni razstavi. Sedaj vidimo, kako častno so zastopali našo obrt v Berlinu, ko so razstavili svoje izdelke še v paviljonu Zbornice za TOI na velesejmu.

Razstava v tem paviljonu je veren posnetek razstave v Berlinu; povsem točna je zlasti slovenska kmečka soba. V stenskih vitrinah so razstavljeni vsi na razstavi v Berlinu odlikovani predmeti in ko jih občudujemo, se ne čudimo, zakaj so bili odlikovani. Skupno so prinesli naši razstavljavci iz Berlina 10 odlikovanj, ki so tudi razstavljena v tem paviljonu. Med njimi je častno darilo izredno velika in lepa lita vaza, ki jo je prejel Drž. osrednji zavod za ženski domači obrt v Ljubljani za razstavljene čipke. Vaza je darilo centralne italijanske obrtniške organizacije. Obrtniki in prireditelji berlinske razstave so pa prejeli 9 bronastih medalij z diplomami, in sicer: tesarski mojster K. Kavka za razstavljeno model lesenega mostu, zgrajenega čez Kokro pri Kranju; ta most je največji leseni predalčni most pri nas. Statične načrte je izdelal zanj znani statik inž. S. Dimnik. Nekateri tujei, ki so videli model na berlinski razstavi, so prispeli k nam nalašč zaradi mostu, da ga vidijo v naravi. Diplomato in medaljo je prejel tudi prireditelj naše razstave v Berlinu zborniški tajnik dr. J. Pretnar, in sicer za vzorno organizacijo. Helena Vurnikova je bila odlikovana za načrte paramentov, Kolb & Predalič za razstavljene smučiče, J. Klemenčič iz Novega mesta za keramiko, kipar B. Pengov in pasar I. Žmuc za kelih, D. Puc za fotelj in J. Rebec za železna vrata. Vse te odlikovane izdelke lahko vidite na razstavi. Priznati je treba, da je tudi zdaj na velesejmu ta obrtniška razstava tako vzorno aranžirana, kakor je bila v Berlinu. Razstavo obiskujejo številni obrtniki, toda opozoriti je treba nanjo tudi vse druge obiskovalce, ker razstavljene predmeti zaslužijo že po estetski strani, da si jih ogleda vsak.

Sloves velesejskih varietejnih artistov

se je že zelo razširil, kar dokazuje najlepše že to, da bodo gostovali na kraljev rojstni dan dne 6. septembra na dvoru na Bledu.

Nova določila glede lesnega izvoza v Nemčijo

Na konferenci jugoslovansko-nemškega lesnega odbora v Crikvenici se je zlasti razpravljalo o stanju naše lesne trgovine z Nemčijo. Med drugim je bilo sklenjeno, da bo nemška »Überwachungsstelle für Holz« redno sporočala nemškim lesnim uvoznikom, kakšni zneski deviznih potrdil jim bodo dovoljeni. Uvozniki bodo smeli sklepati kupčije samo v okviru teh zneskov. Za vsako sklenjeno kupčijo bodo morali uvozniki takoj zaprositi za izdajo deviznega potrdila.

Na konferenci so bile določene tudi okvirne cene za les, ki se bo izvažal v Nemčijo. Cene so razdeljene v naslednje tri skupine: 1. rezan les poljubnega jugoslovanskega izvora, 2. rezan les bosenskega in 3. rezan les slovenskega in hrvaškega izvora.

I. Cene so naslednje za poljubni jugoslovanski rezan les: smreka-jelka: deske in plohi 50—62 mark, kratice 36—41 mark, remeljni, tramji, les rezan na posebne mere, les za gradnjo vagonov 32—40 mark, pribitek za gradbeni les po seznamu znaša 2 marki za kub. meter, late 26—34 mark, tesani tramji 19—21 mark, franko meja; 20—22 mark jugoslovanska jadranska luka.

II. Rezan les slovenskega in hrvaškega izvora: smreka-jelka, kakor pade od žage: 1. deske in plohi 3—6 metrov od 10 cm navzgor 32—34 mark franko jug-nemška meja, prosto za izvoz, 33—35 mark franko jugoslovanska severno-jadranska luka, vkrcano prosto za izvoz. 2. Deske in plohi samo 4-50 m dolgi, 29 cm široki franko meja ali severno-jadranska luka 37—39 mark. 3. Hoberlji z najmanj 7 odst. smreke 3 m navzgor dolgi, 10, 12, 14, 16 cm ali 11, 13, 15 cm široki, franko suha meja ali severno-jadranska jugoslovanska luka 35 do 38 mark. 4. 9—23 angl. čevljev in daljše, 4—7 angl. col široke ali po izbiri kupca širše od 7—8 angl. col navzgor, močno, franko suha meja 34—36 mark, franko jugoslovanska severno-jadranska meja 35—37 mark.

III. Za blago bosenskega izvora znaša cena od 34—49 mark franko jugoslovanska jadranska luka Šibenik ali južnejša jugoslovanska luka, vkrcano prosto za izvoz.

Ta sporazum velja do konca januarja, ko bosta obe pogodbeni stranki sporočili pristojnim vladnim mestom svoje predloge glede nadaljnje veljavnosti sporazuma.

ZZ

ZAGREBŠKI ZBOR 30. JUBILEJNI MEDNARODNI SEJEM T E D E N HRVATSKE KULTURE

Od 27. avgusta do 6. septembra
Obilježne ugodnosti

Zahteve hmeljarjev

V Beogradu je bila prejšnji teden konferenca proizvajalcev hmelja ter trgovcev s hmeljem. Konferenca je sklenila naslednjo resolucijo:

1. Zakonito se mora omejiti kultura hmelja na njegove naravne rajone v današnjih občinah in površinah, ki se ne smejo povečevati, pa tudi ne obnavljati brez posebne dovoljenja.

2. Z zakonom je treba odrediti obvezno združevanje hmeljarjev po naravnih območjih v svrhu čim bolj racionalne proizvodnje hmelja. Proizvajalci hmelja morajo

plačevati 2% od prodajne cene hmelja v sklad za reguliranje cen.

3. S tem zakonom se mora urediti tudi kvalifikacija trgovcev s hmeljem.

4. Ker je Jugoslavija izrazita izvozna država, je njen prvi gospodarski interes, da se odpravi konkurenca na mednarodnih trgih in je zato nastala potreba, da se razen omejitve domače proizvodnje kontingentira tudi naš izvoz v smislu sklepov srednjeevropske konference v Pragi z dne 8. aprila 1938.

5. Potrebno je, da se ustanovijo vzorne postaje za selekcijo hmelja in zatiranje boleznih in škodljivcev.

6. Končno naj država zagotovi dve naša rajonskima zadrugama brezobrestno posojilo po 1 milijon din za vsako, kar naj služi za ustvaritev potrebne obratne glavnice.

Tujina se zanima za naše zdravilne rastline

Stanje na našem domačem trgu zdravilnih rastlin se v avgustu ni spremenilo in je ostala tendenca za cene še nadalje krepka.

Zanimanje za lipovo cvetje je zelo znatno, niso pa še bile sklenjene večje kupčije, ker je dosežena cena 18—22 din za kg za izvoznike previsoka.

Močno je tudi povpraševanje po bolhaču in se zato cene dvigajo. Kmet prodaja bolhača po 14 din kg. Večje kupčije so bile sklenjene za USA, Nemčijo in Italijo. Na Kitajsko je bilo poslano pol vagona bolhača.

Zelo se izvažajo kamilice, zlasti v Nemčijo, kamor je odšlo že pet vagonov. Povprečna cena je 12 din za kg. Kamilice so nakupili še Švicarji, Čehoslovaki in Danci. Tendence je čvrsta.

Rozmarina je bilo odposlano pol vagona v Hamburg. Cena je 3 din za kg, cif Hamburg.

Tudi za vse druge zdravilne rastline vlada živahno zanimanje.

Težkoče pri nemških plačilih

Na kaj naj pazijo izvozniki

V »Jugoslovanskem Lloyd« je izšel naslednji članek, ki je aktualen in važen tudi za naše izvoznike in ga zato objavljamo v celoti. Članek se glasi:

»Odkar je bilo že pred več leti ugodno rešeno vprašanje realizacije naših terjatev za v Nemčijo izvoženo blago s pomočjo klirinških čekov in odkar je bil stabiliziran tečaj marke, so bili naši izvozniki rešeni velike skrbi. Ta sistem plačevanja velja sedaj tudi za izvoz v bivšo Avstrijo, vendar pa je mnogo pritožb zaradi zastoja in težkoč pri dobivanju denarja.

Razlog teh neprijetnosti je bil v veliki meri tehnične narave. Devizna dovoljenja so se namreč zaradi slabega funkcioniranja novih pristojnih oblasti, pa tudi zaradi njih nepoznanja razmer na avstrijskem trgu, dajala zelo počasi. Na drugi strani pa so bili tudi sami uvozniki nezadostno poučeni ter se niso dovolj hitro seznanili z novimi predpisi. Prehod od jugoslovansko-avstrijskega na jugoslovansko-nemški plačilni sistem je povzročil tudi razne težkoče.

Sčasoma so se sicer vse te težkoče ublažile in zmanjšale, vendar pa se izvršujejo izplačila počasneje, kakor pa so se izplačevala po prejšnjih avstrijskih deviznih predpisih. Že samo ta činjenica, da se vplačuje denar pri avstrijskih bankah, denar pa nakazuje po centralni obračunski blagajni v Berlinu, povzroča znatno zakasnevanje izplačevanja denarja.

Toda tudi v samem načinu nemškega sistema deviznih dovoljenj, z vsemi njegovimi klavzulami je razlog, da se ne more izvrševati nakazovanje izplačil tako hitro, kakor so bili naši izvozniki preje navajeni.

Načeloma predpisuje nemško devizno dovoljenje, da se uvozniku nakaže denar, ko je ta dokazal, da je dotično blago že uvozil. Razume se, da je takšen sistem zelo udoben za uvoznika, ker more ta dejansko brez vsakega rizika delati z denarjem izvoznika. Vendar pa devizne oblasti v izjemnih primerih, če se potreben uvozni posel ne bi mogel drugače skleniti, dovoljujejo, da more denar nakazati uvoznik tudi v naprej ter da šele pozneje v določenem roku dokaže, da je blago v resnici uvozil.

V posameznih primerih se nadalje dovoljuje, da sme uvoznik nakazati samo del deviznega dovoljenja, na primer eno tretjino ali četrtino. Ta sistem je zelo praktičen tudi za izvoznika, kadar gre za večje zaključke, ki se postopoma izvršujejo. Ker more uvoznik nakazati v naprej tretjino ali četrtino vsega zneska, mu je omogočeno, da more odpirati akreditivne za posamezne vagonne ter da te akreditivne dopolnjuje, kakor hitro mu železniška postaja sporoči, da je prišel zopet nov vagon njegovega blaga.

Kljub vsem strogim deviznim predpisom, ki veljajo v Nemčiji, je vendar dana možnost, da pride iz-

voznik hitreje do svojega denarja. Potrebno je le, da izvoznik od uvoznika zahteva, da mu pošlje del kupnine v naprej. To je zlasti potrebno, ker se prizadevajo nemške devizne oblasti, da znižajo ceno uvoženega blaga, da bi s tem čim več prihranili na devizah. Zato je zaslužek izvoznika dostikrat zelo omejen, riziko pa pri mnogih predmetih izredno velik. Zato pri takšnih okoliščinah niti najmanj ni umestno, da se brez potrebe puščajo uvozniku proste roke, da pla-

ča blago, kadar hoče in da ima poleg velikega zaslužka, ki mu ga dopuščajo nemške devizne oblasti, še to udobnost, da dela brez svojega kapitala.

Samo po sebi se razume, da bodo mogli doseči naši izvozniki te opravičene koncesije samo, če bodo vsi izvažali po istih pogojih, ker moremo samo na ta način prisiliti uvoznike, in pristojne nemške oblasti, da bodo dovoljevale delna nakazila denarja tudi v naprej.

Zanimivosti letošnjega Zagrebskega Zbora

Zagrebački Zbor je bil slovesno otvorjen v soboto dne 27. avgusta po trgovinskem ministru inž. Kabinu. Otvoritev je bila letos posebno slovesna, ker praznuje ZZ letos svojo 30letnico.

Zagrebački Zbor je sedaj popolnoma urejen ter napravlja s svojimi lepimi, res reprezentativnimi paviljoni ter mogočnim vhom močan vtis. Posebna pozornost obiskovalcev velja paviljonu tujih držav: Nemčije, Francije, Italije in Čehoslovaške. Vsi ti paviljoni dajejo zaradi svoje različnosti vsemu velesjemu zelo pestro zunanost.

Letos vzbujata na velesjemu še posebno pozornost dva kompletna motorna vlaka. Enega je razstavila brodska tovarna za vagonne, drugi pa je delo italijanske tvrdke. Z zagrebskega velesesja pride oba garnituri na beograjski velesesem. Italijani so ponudili, da obratujeta njihova vlaka za čas beograjskega velesesja redno na progi Beograd—Zagreb, ki bi jo prevozila v 4 in pol ure. Vlaka bi vozila s povprečno hitrostjo 110 km na uro, največja njuna hitrost pa bi bila 140 km. Ne vemo, kako se bo to Italijanom posrečilo, ker se pri nas vedno stalno trdi, da zaradi slabega gornjega ustroja prog ni mogoče povečati hitrosti brzovlakov. Ali pa bodo morda morali šele Italijani dokazati, da ta trditev ne drži?

Na zunanje ne zaostaja vlak naše domače brodske tvornice prav nič za italijanskim motornim vlakom. Upamo, da bo tudi praksa dokazala popolno enakovrednost naših vagonov s tujimi. Zakaj bi potem naročali vagonne v tujini?

Banska uprava savske banovine je letos postavila zelo okusno, v narodnem slogu izdelan paviljon za narodna ročna dela. Bogastvo narodnih vzorin, vsa njih lepota se v tem paviljonu zelo učinkovito uveljavljajo.

Zaradi prostornih in velikih paviljonov se morejo seveda posamezne razstave na zagrebskem velesjemu mnogo učinkoviteje prirediti ko na ljubljanskem. Nikakor pa ne zaostaja ljubljanski velesesem glede razstavljenih predmetov za zagrebskim. Vedno znova se vidi, da mora dobiti ljubljanski velesesem nove paviljone, ker sicer bo zaostal za velesesjoma v Zagrebu in Beogradu, pa čeprav je ljubljanski bolj obiskan ko oba druga velesesja. Tudi bolj živahno je vrvenje na ljubljanskem velesjemu ko na zagrebskem in beograjskem.

Letošnji Zagrebački Zbor kaže lep in razveseljav napredek, ki se ga tudi mi veselimo.

Pripominjamo še, da razstavlja jo na letošnjem ZZ tudi številne slovenske tvrdke, ki se tudi odlikujejo po kvaliteti svojih izdelkov.

Mariborski drobiž

Mariborska javnost se opozarja, da velja v smislu naredbe banke uprave od 1. septembra dalje zimski delovni čas v obratovalnicah.

Od tega dne dalje pa do meseca aprila se v mestu Mariboru odpirajo trgovine ob 7½ kakor v polletnem času in opoldne zapirajo ob 12. uri. Popoldne pa so poslovalnice odprte od 14. do 1½19. ure (od 2. do 1½7. zvečer). Občinstvo se tudi na to opozarja, da morajo biti na rojstni dan Nj. Vel. kralja Petra v tork, dne 6. t. m. trgovine ves dan zaprte. Istotako ostanejo trgovine zaprte na Mali šmaren, v četrtek, dne 8. septembra.

Brivnice in česalnice so v Mariboru na rojstni dan Nj. Vel. kralja Petra v tork, 6. t. m. ves dan zaprte, zato pa so odprte v ponedeljek, 5. t. m. do 21. ure zvečer. V četrtek, na Mali šmaren, so brivnice poslovalnice odprte le dopoldne, prejšnji večer, v sredo, 7. t. m.,

pa se jih stranke lahko poslužujejo do 20. ure.

Dohodki mariborske carinarnice so v avgustu znašali 7.247.570 dinarjev. Od tega zneska odpade na pristojbine pri izvozu le 40.490.75 dinarjev. Depozitov je bilo pretekli mesec 1.634.820.50 dinarjev.

Regulacija Mure v trgu Gornji Radgoni se bo v najkrajšem času vendarle pričela. Skrajni čas je že bil, da je finančno ministrstvo odobrilo proračun za regulacijska dela in otvorilo kredit za kritje izdatkov. V glavnem gre za obrambni nasip v trgu samem med obema mostovoma preko Mure, t. j. novim betonskim cestnim mostom in železniškim. Nasip bo dolg nekako 1250 metrov in bo vrh nekako 60 centimetrov nad vodostajem doslej največjih poplav. Eno najvišjih stanj Mure je bilo v letošnjem maju. Menda z deli ne bodo odlašali, ker se je bati na jesen novih povodnj.

Politične vesti

Politična napetost še vedno ni popolnoma popustila in angleški listi označujejo politični položaj še vedno kot zelo resen. Najvažnejši dogodek zadnjih dni je bil sprejem Henleina pri Hitlerju. Henlein je odšel k Hitlerju na nasvet članov Runcimanove delegacije. Pogovor Henleina s Hitlerjem je trajal zelo dolgo. Sporoča se, da sta se Hitler in Henlein v presoji položaja popolnoma strinjala. K Hitlerju sta spremila Henleina general Göring in Hitlerjev namestnik Hess.

V Berlin se je vrnil angleški veleposlanik Henderson ter povabil na večerjo nemškega državnega tajnika za zunanje zadeve Weizsäckerja. Tudi o tem razgovoru ni bilo izdano nikako sporočilo.

Angleški politični krogi so prepričani, da je sestanek v Berchtesgaden znatno približal odločitvi. Ti krogi so tudi prepričani, da bo politični odbor nemške sudetske stranke sprejel predloge praške vlade kot podlago za nadaljnja pogajanja. Značilno je, da je tečaj češkoslovaških 8 odstotnih bonov na londonski borzi napredoval od 69 na 73 funtov.

Slovaška ljudska stranka se je izjavila proti vladnemu načrtu razdelitve Češkoslovaške v kantone, ker zahteva, da se upravno Slovaška ne razdeli. Tudi ugovarja stranka, da bi se madžarsko vprašanje rešilo hkrati z vprašanjem nemške manjšine. Rešitev madžarskega vprašanja bi se morala pridržati Slovaški.

Izvrševalni odbor slovaške ljudske stranke je sklenil, da se izvoli definitivni naslednik monsinjora Hlinke šele čez eno leto. Kot začasni voditelj stranke je bil izvoljen podpredsednik Tiso, ki velja kot pristaš zmerne politike.

Po povratku iz Berchtesgadena se je sestel Henlein v Marijinih Varih z voditelji nemške sudetske stranke, ki so njegovo postopanje popolnoma odobrili. Henleina je nato obiskal v Marijinih Varih član Runcimanove misije Ashton Gwatkin ter imel z njim daljši sestanek. Gwatkin se je vrnil v Prago nerazpoložen, ker ni hotel Henlein nič popustiti ter je še nadalje izjavljal, da ne odloča o vsem vprašanju on, temveč Berlin.

Londonski list »Times« je objavil poročilo svojega rimskega dopisnika o stališču rimske vlade k češkoslovaškemu vprašanju. Dopisnik je mnenja, da je tudi italijanska vlada za mirno rešitev spora, kar je dokazala tudi s svojim posredovanjem med Madžarsko in Malo antanto. Italijanski listi ponatiskujejo poročilo angleškega lista brez komentarja, kar pomeni, da se listi strinjajo z mnenjem londonskega lista.

Odnosaji med Anglijo in Poljsko so se precej zboljšali, k čemur je znatno pripomoglo to, da angleški listi podpirajo poljske zahteve za svojo manjšino na Češkoslovaškem.

Kongres narodno socialistične stranke se začne danes v Nürnbergu s sprejemom Hitlerja v občinski palači. V tork bo otvoritev kongresa ter čitanje Hitlerjevega proglašenja. Kongres se zaključuje dne 12. septembra z velikim Hitlerjevim govorom.

Francoska vlada je sporočila angleški vladi, da bo zadržala rezerviste pod orožjem ter bodo ti odpuščeni šele po demobilizaciji nemške rezervne vojske.

Med Poljsko in Rumunijo se vodijo pogajanja, kakšno stališče naj zavzame obe državi, če bi se od njihju zahtevalo, da dovolita prevoz municije in sovjetskih letal skozi njuno ozemlje na Češkoslovaško.

Vojna napetost ne bo minila, dokler Nemčija ne demobilizira svoje rezervne vojske, kar se pa bo zgodilo menda šele 23. oktobra.

Predsednik Roosevelt je naročil posebni komisiji, da izdelava v dveh mesecih načrt za popolno mobilizacijo vseh električnih sil v državi za primer vojne.

Cordell Hull je na konferenci z ameriškim novinarji ponovno izjavil, da Amerika ne bo ostala nevtralna, če bi izbruhnila v Evropi vojna.

Gen. Franco je začel na Ebru novo ofenzivo.

Angleška vlada je naročila v Kanadi in Združenih državah Sev. Amerike 4.000 bombnikov. Nadalje je dala angleška vlada denar za zgraditev dveh tovarn za letala v Kanadi.

Madžarski ministrski predsednik Imre dy je izjavil, da ni bila za časa Horthyjevega obiska v Berlinu sklenjena nikakva zveza med Madžarsko in Nemčijo. V primeru vojne v Evropi bi ostala Madžarska nevtralna. Imre dy je nadalje izjavil, da ni Nemčija prav nič pritiskala na Madžarsko, da bi vodila protičeškoslovaško gospodarsko politiko.

Denarstvo

Promet na naših borzih se je povečal

Celotni promet v devizah in efektih je znašal v letošnjem prvem polletju na borzih v Beogradu, Zagrebu in Ljubljani 2.006,9 milijona din, dočim je lani v istem času znašal le 1.789,5 milijona din. Promet se je torej povečal za 217,6 milijona din.

Na beograjski borzi je narasel celotni promet od 777,1 milijona din v I. polletju 1937 na 946,3 milijona din v I. polletju 1938.

Na zagrebški borzi v istem času od 853,2 na 884,4 in na ljubljanski borzi od 158,9 na 176,2 milijona dinarjev.

V začetku oktobra bo razpisana prva tranša 4 milijardnega posojila za javna dela in državno obrambo.

Po podatkih madžarskega zavoda za znanstvena proučevanja je znašal celotni madžarski narodni dohodek leta 1937 4,5 milijarde pengov, kar pomeni povečanje dohodka za 425 milijonov pengov v primeri z letom 1936.

Velik dotok zlata iz Evrope se opaža v Združenih državah Sev. Amerike v zadnjem času. Vsak teden pride v Ameriko zlata za en milijon dolarjev.

Stanje kliringov

Po podatkih Narodne banke je bilo dne 31. avgusta stanje naših kliringov naslednje (v milijonih dotične valute):

		Razlika
	31. 8.	proti 22. 8.
Pasivni kliringi:		
Švica šv. fr.	5,38	- 0,03
Češkoslov. Kč	171,27	- 5,83
Belgija belg	2,76	- 0,16
Romunija din	7,29	- 1,20
Madžarska	40,21	- 1,98
Aktivni kliringi:		
Italija		
(novi) din	99,25	- 3,45
Bolgarska		
(redni) din	1,38	- 0,21
Bolgarska		
(turist.) din	0,53	- 0,03
Turčija din	15,79	- 0,86
Poljska din	7,90	- 2,16
Španija pezeta	2,90	neprem.
Nemčija RM	15,40	- 0,37

Občni zbori

Tiskarna »Sava« d. d. v Kranju ima 18. redni občni zbor v sredo dne 21. septembra ob 17. v tiskarniških prostorih v Kranju. Na dnevnem redu so tudi volitve. Vsakih 10 delnic daje pravico do enega glasu. Delnice treba položiti 8 dni pred občnim zborom pri blagajni družbe.

Kljub slabemu vremenu dober obisk velesejma

Ceprav je bilo vreme včeraj zelo neugodno, je bilo na velesejmu ves popoldne zelo živahno. Vsi paviljoni so bili prenapolnjeni ljudstva in posebno v nekaterih je vladala prava gneča. Menda še nikdar ni bila nobena umetnostna razstava tako obiskana, kakor sedanja razstava na velesejmu. Za propagando slovenske likovne umetnosti so razstave na velesejmu kar najbolje sredstvo. Tudi vse druge razstave so bile zelo dobro obiskane, tako zlasti fotografska in pohištvna, ki je že skozi leta ena največjih atrakcij in posebnosti Ljubljanskega velesejma.

Tudi na veseličnem prostoru je bilo živahno vrvenje in vsak proti dežju zavarovan prostor je bil izkoriščen.

Znova se je pokazalo, da je Ljubljanski velesajem že prava ljudska ustanova, ki je z ljudstvom čisto zvezana. Zato je tudi uspeh vsakega velesajma že vnaprej zagotovljen.

Tudi v kupčijskem pogledu

beleži letošnji sejem že precej ugodne rezultate. Največ zanimanja je za pohištvo, za peči, preproge, glasbila, radioaparate, za stroje, za obdelovanje lesa, za najrazličnejše obrtne izdelke in praktične novosti, katerih je prav posebno letos lepo število. Posamezniki so že zaključili prve kupčije, katerih pričakuje vsak razstavaljec, saj imamo letos v času razstave dve nedelji in dva praznika.

Jadrnalno letalo

je pristalo v soboto na travniku v Tivoliju za velesajmom. Obiskovalci velesajma so s tem doživeli izredno senzacijo. Opazili so, da kroži nizko nad sejmiščem motorno letalo in vleče za seboj jadrnalno letalo. Ljudje so obstali in v nemem strmenju občudovali vratolomne akrobacije našega najboljšega jadrnalnega letalca Raznožnika. Ta produkcija je bila pač najlepši uvod v veliko velesajmsko letalsko razstavo. Letalo se je spustilo na travnik za velesajmskim veseličnim prostorom ter je elegantno pristalo. V soboto popoldne je odletel Raznožnik v dvosedežnem motornem letalu iz Ljubljane v Maribor po jadrnalno letalo, ki je bilo razstavljeno v Mariboru ob nedavni letalski prireditvi. Ob 18. sta letalca že prispela v Ljubljano ter se nam predstavila nad velesajmom. Jadrnalno letalo je sedaj raz-

stavljeno na velesajmski letalski razstavi. Tako je po zaslugi pogumnih letalcev bil prihranjen prevoz jadrnalnega letala z letališča na velesajmišče, ker je letalo pristalo v neposredni bližini velesajma.

Najpopolnejša umetnostna razstava

pri nas doslej je nedvomno sedanja na velesajmu, saj toliko likovnih umetnikov s tako številnimi deli v Ljubljani še ni nastopilo skupaj. To je vsekakor kulturni dogodek izrednega pomena, tako redki, da bi nihče, kj se kolikor toliko zanima za naše kulturno

življenje, ne smel zamuditi prilike ter bi si moral ogledati krasno razstavo. Razstava nudi lep pregled umetnostnega ustvarjanja ter stremeljen naših likovnih umetnikov vseh struj, starejših in mlajših. Urejena je vzorno. Večji oddelek so aranžirali slikarji Gaspari, Jakopič in Vavpotič ter trgovci z umetninami Anton Kos, svoj oddelek so pa uredili z rafiniranim okusom člani kluba neodvisnih likovnih umetnikov. Razstavi posvečajo veliko pozornost ne le ljubitelji umetnosti iz vrst občinstva, temveč se na nji ustavljajo tudi številni odlični obiskovalci velesajma ter zastopniki našega javnega življenja.

Posledica slinavke in parkljevke v Mariboru

Pomanikanie vprežne živine zaradi strogih predpisov

Mesto Maribor je proglašeno za okuženo, ker sta se pred par dnevi ugotovili slinavka in parkljevka že tudi v mestu sámem. Iz Temerina pri Novem Sadu je prispel transport 65 svinj, od katerih je bilo, kakor je ugotovil živinozdravnik, 40 bolnih. Živali so takoj zaklali v klavnici in vse naprave takoj temeljito dezinficirali.

Da se ta nevarna živinska kuga ne razširi in prizadene našim kmetom še večjo škodo, je mestna občina izdala stroge predpise, ki so vsekakor zelo umestni, ki pa so za javnost združeni z raznimi nevsječnostmi. Tako so do nadaljnjega prepovedani vsi sejmi, tudi oni za krmo, ker se s senom, slamo itd., pa tudi z gnojem lahko prenese bolezen na hleve z zdravo živino. Praga klavnice ne smejo prestopiti špeharji, in zato tam ne morejo klati živali. Posledica tega je, da špeharjev nekaj časa ne bo na trg z mesom. Parkljarji (govoda, ovce, koze in svinje) ne smejo iz mesta, da ne okužijo drugih krajev, od zunaj pa živina ne sme v mesto, da semkaj ne prenese novih kali te nevarne kuge. V mesto ne sme niti vprežna živina, razen konj. Ker kmetje prevažajo tovore večinoma le z govedom, je zaradi teh predpisov začelo primanjkovati vprežne živine. Kmetje si pomagajo s konji, teh pa tudi ni preveč na razpolago. Ako kmet z njimi dela na polju, jih nima na

razpolago za prevoze v mesto in obratno.

Zlasti se to občuti pri izvozu sadja. Maribor je važna nakladalna postaja za izvoz jabolk v Nemčijo. V dobi kampanje, ki je baš sedaj na višku, prihaja na stotine voz z jabolki na mariborsko postajo, kjer se sadje naklada v vagonih. Prevozniki s konjsko vprego in avtomobili so sedaj dobro zaposleni. Nekaj kmetov vozi jabolka v Pesnico, drugo največjo nakladalno postajo za sadje v severni Sloveniji, vendar je ta izhod iz stiske precej kompliciran in neroden, ker je ta kraj vendarle preveč oddaljen od mesta in je dovažanje blaga zelo zamudno. Ovinek je velik, zlasti ker vozovi z živino ne smejo skozi mesto, ampak le okrog njega. Pesnica je sedaj preobremenjena in zato ne gre nakladanje gladko izpod rok in imajo izvozniki veliko zamudo pri odpravljanju vagonov v tujino.

V mesto sme le živina, določena za takojšnji zakol. Preskrba z mesom je zaenkrat še normalna.

Kakor so zaradi teh predpisov za prebivalstvo velike neprijetnosti, je vendar treba, da se predpisi strogo izvajajo in nevarna živalska bolezen čim prej zatre.

Pri tej priliki pa je treba opozoriti tudi na to, da je bila dosedaj že trikrat živalska kužna bolezen prenesena iz vzhodnih delov države k nam. Nujno potrebno je,

V gostilni in restavraciji

zahtevajte vedno izrecno **Rogaško mineralno vodo!** Ona Vam na prav prijeten način pospešuje prebavo in Vaš organizem Vam bo za to hvaležen.

da se tudi v drugih delih države živalske kužne bolezní strogo zatirajo.

Zunanja trgovina

Narodna banka je izplačala dne 2. septembra po novem italijanskem kliringu nakaznice do številke 16.097 z dne 12. maja 1938, po bolgarskem do št. 4342 z dne 30. maja, po turškem do številke 1669 z dne 7. oktobra 1937 in po poljskem do št. 1346 z dne 21. junija 1938.

Zivine smo izvozili v prvih sedmih letošnjih mesecih skupno 229.175 glav v skupni vrednosti 252 milijonov din, lani pa smo v istem času izvozili 424.078 glav v vrednosti 393,3 milijona din. Naš izvoz živine se je torej zmanjšal po količini za 45,95%, po vrednosti pa za 35,85%.

Švica je zvišala uvozno carino na krompir. Višji dohodek carine se bo uporabil za zatiranje krompirjevih škodljivcev.

Predsednik angleške družbe Morris in eden glavnih magnatov angleške avtomobilske industrije, lord Nuffield je izjavil, da se prodajajo v Angliji avtomobili iz tujih držav (misli je predvsem na nemške avtomobile) po 159 funtov voz, ki veljajo v domači državi 193 funtov. Če vlada ne bo preprečila ta tuji dumping, bo ustavil proizvodnjo angleških avtomobilov.

Nemški uvoz lesa je znašal v juliju samo 401.000 ton proti 321 tisoč v juniju in 502.000 tonam v juliju 1937. Uvoz rezanega lesa se je nekoliko dvignil v letošnjem letu, in sicer od 139.000 ton v juliju 1937 na 145.000 ton v letošnjem juliju. V vseh sedmih mesecih letošnjega leta se je v primeri z lani uvoz rezanega lesa dvignil od 602 tisoč na 730 tisoč tdn.

Indeks cen na veliko je znašal na Poljskem (baza 1928 = 100%) v juliju 56,4, v juniju 56,8 in 60,0 v juliju 1937.

harva, plesira in kemično snaži obleke, klobuke itd. Skrobi in svetlolika srajce, ovrtnike in manšete. Pere, suši, monga in lika domače perilo

tovarna JOS. REICH

Poljanski nasip 4-6. Selenburgova ul. 8
Telefon št. 22-72.

Nastanek in razvoj mest na Dolenjskem VIII.

Ostala dolenjska mesta so se razvila iz prvotnih trgov v času vedno pogostnejših turških navalov. Takrat, ko je Novo mesto nastajalo in desetletja zatem so se na Balkanskem polotoku vršile velike izpremembe z nastajanjem nove turške države na evropskih tleh. Turške čete so kmalu začele vdirati preko Donave in Save in pleniti po naših krajih, obramba pred njimi pa je zahtevala trdnejših obrambnih položajev. Te pa je poleg gradov moglo nuditi edino mesto s svojim močnim obzidjem.

Na tleh belokranjskega Črnomlja je bila ustanovljena fara po oglejskem patriarhu Bertoldu leta 1228. Naselje ob farni cerkvi je dobilo tržne pravice že leta 1277., ne vemo pa, kdo jih je podelil. Domneva, da bi to storili goriški grofje, ne drži, pač pa so ti skoraj gotovo ustanovitelji Novega trga v Metliški marki, ki se je tako imenoval kot nova tržna naselbina v nasprotju z nekdanjim tržiščem. Pri Treh farah, nekoč last viteškega reda templarjev.

Ko je v naših krajih propadla posest templarskega reda in je bil ta sam v začetku XIV. stoletja razpuščen, se je v Beli Krajini uveljavil posebej nemški viteški red, ki je že v prvi polovici XIII. stoletja imel v Črnomlju in Metliki svojo komendo. Sčasoma je bil Novi trg v Metliški marki imenovan enostavno z imenom pokrajine: Metlika.

Ko so Habsburžani na podlagi dedne pogodbe dobili 1374. leta poleg Šumberka, Žužemberka, Višnje gore, Soteske, Hmeljnika in Mehovega tudi Metliško marko, so obema trgovama, Metliki in Črnomlju, spričo vedno hujših turških vpadov podelili v drugi polovici XV. stoletja kostanjeviško mestno pravo. V istem času je dobilo mestne pravice tudi Krško (1477), leto kasneje pa še Višnja gora (1478), kjer se že v XIII. stoletju pod gradom omenjata trg in mitnica.

Iz povedanega je torej razvidno, da so pri ustanavljanju dolenjskih mest oziroma pri podeljevanju mestnih pravic že obstoječim trgov odločevali v XIII. in XIV. stoletju politično-gospodarski oziri posameznih dinastov (Kostanjevica, Novo mesto), v XV. stoletju pa so vojaško-obrambne potrebe zahtevale več utrjenih mest (Črno-

melj, Metlika, Krško, Višnja gora).

Pri nastanku trgov, ki so pozneje dobili mestne pravice, je vplive antične tradicije vsaj v neki meri možno zaslediti pri Višnji gori in Krškem, prvotno tržišče in tržne pravice pa so bile osnove novim mestnim naselbinam v vseh dolenjskih mestih, razen v Novem mestu.

Farno cerkev je kot osnovo nastanka tržne oziroma mestne naselbine zaslediti v Kostanjevici, Črnomlju, Višnji gori in Novem mestu, grad pa je soodločeval pri vseh dolenjskih mestih, razen pri Novem mestu, kjer je vlogo gradu prevzel nekdanji stiški gospodarski dvorec, ki je najbrže stal na mestu današnje proštije.

Kot podeljevalci mestnih pravic nastopajo Bernard Spanheimski v Kostanjevici, v ostalih mestih pa Habsburžani.

Mestne pravice in uprava

Tržna naselbina je dobila, kot že zgoraj omenjeno, pravni značaj mesta s podelitvijo enega ali več letnih sejmov in z njo zvezane pravice nižjesodnega pravosodstva. Meščani so uživali poleg tega še vrsto svoboščin in imeli razne predpravice, ki so dobivale sčasoma čisto določeno in stalno formulacijo, ki je vsebovala tako imeno-

vano mestno pravo. Meščani so bili n. pr. osebno svobodni, ukvarjali so se predvsem s trgovino in obrtjo, bili so z raznimi odredbami zavarovani pred konkurenco kmetov, plemičev, židov in duhovnikov, s strogo urejeno trgovinsko in prometno politiko pa so si mesta skušala zaščititi svoje pravice. Meščanom je bilo podeljeno pravo pobirati mitnino in nalagati onim, ki bi motili obiskovalce sejmov pri prihodu ali odhodu, občutne denarne kazni.

Meščani, katerih prvotno jedro so gotovo tvorili s trgovino ali obrtjo preživljajoči se naselniki kakega kraja, ki je bil povzdignjen v mesto, so bili s posebnimi privilegiji izvzeti iz kompetence deželnega sodnika in podrejeni spočetka po mestnem gospodu (ustanovitelju in njegovih pravnih naslednikih in dedičih) imenovanemu, kasneje po meščanih samih voljenemu in le po mestnem gospodu potrjevanemu mestnemu sodniku. Večina naših mest je v teku časa dosegla tudi višje kazensko sodstvo, s čimer je bila proti koncu srednjega veka mestna avtonomija izgrajena.

K meščanom niso prištevali duhovnikov in plemičev, ki so živeli v mestih, med meščani prebivajo-

čih podložnikov kake druge gospodske in klientov, t. j. onih mestnih prebivalcev, ki so se prostovoljno zatekli v mestno zavetništvo. Vsak novi meščan je moral biti v meščanstvo sprejet in je ob tej priliki moral položiti meščansko prisego. Ker se meščani seveda niso bavili samo z obrtjo in trgovino, temveč so imeli tudi svoja polja izven mestnega obzidja, so bili za to posest vezani na svojega mestnega gospoda po posebnem grajskem pravu (Burgrecht, ius civile), tako imenovanem pač po tem, ker so mesta nastajala večinoma poleg gradov ali pod njimi. To grajsko pravo sicer ni omejevalo osebne svobode, pač pa je gospodarsko vezalo.

Mesta so sčasoma dobila pravico sprejemanja nesvobodnih kmetov, ki so pribežali na svobodna mesta na tla in dobili osebno prostost, če so določen čas, običajno eno leto, preživeli v mestu. Poleg tega so imeli meščani še pravo prednostne kupne pravice za meščansko posest, ki je določala, da more vsak meščan v teku enega leta po prodaji meščanske posesti preprečiti nje prehod v tuje, nemeščanske roke, če kupnino v gotovem odstotku na roko.

(Dalje prih.)

30letnica Narodno-strokovne zveze

V nedeljo je bil v Ljubljani jubilejni kongres Narodno-strokovne zveze, katerega se je udeležilo tudi veliko število zastopnikov oblasti in delavskih ter kulturnih organizacij. Zgodovino zveze je podal njen predsednik Rudolf Juvan, o idejnih temeljih Narodno-strokovne zveze pa je govoril njen podpredsednik dr. Bohinjec. Kongresa se je udeležila tudi večja delegacija češkoslovaških narodnih socialistov pod vodstvom tajnika Votičkega, ki je tudi pozdravil kongres z daljšim govorom.

Narodno socialistično gibanje se je ustanovilo pri nas pod vplivom septembrskih dogodkov. Zlasti močno se je razširilo v Trstu, kjer je Narodna delavska organizacija bila ena glavnih opor vsega našega nacionalnega napredka v Trstu. Leta 1909. je bila ustanovljena Narodna strokovna zveza, ki je s svojim ljubljanskim kongresom l. 1913. dokazala, da se je močno utrdila v slovenski javnosti. Svoj namen, da tudi delavske organizacije ne smejo omalovaževati nacionalnega vprašanja, je v polni meri dosegla in v tem je tudi njen trajni pomen.

Jubilantki tudi naše čestitke!

Trgovinska pogajanja z USA se začno v kratkem

»Jugoslovanski Kurir« poroča, da se vodijo med Beogradom in Washingtonom pogajanja za določitev datuma, ko naj se začne trgovinska pogajanja med Jugoslavijo in Združenimi državami Severne Amerike. Pogajanja naj bi se začela že prihodnji mesec. Po izjavi nekaterih gospodarskih ljudi se bo sklenila nova pogodba po yzorec naših trgovinskih pogodb s Francijo, Belgijo, Anglijo in Švico.

Naša zunanja trgovina z Združenimi državami Sev. Amerike je znašala v prvih sedmih mesecih 1938.: izvoz 137,2 milijona din, lani v istem času 154,2 milijona din, uvoz pa letos 162,5 milijona, lani pa 177,5 milijona din. V trgovini z Združenimi državami Sev. Amerike smo torej bili lani pasivni za 23,3, letos pa za 25,3 milijona din.

Izvoz češpelj vedno bolj živahen

Izvoz svežih češpelj iz naše države postaja vsak dan bolj živahen. Iz Brčkega je bilo do sobote poslanih v tujino že 100 vagonov češpelj. Opaža se tudi vedno močnejši izvoz češpelj iz Doboja. Iz srbijanskih krajev je izvoz še vedno neznan. Pričakujejo pa, da se bodo tudi iz teh krajev začele v kratkem pošiljati češplje.

Naše sveže češplje se izvažajo največ v Nemčijo (zlasti v bivšo Avstrijo) in Češkoslovaško. Nekaj vagonov pa je bilo poslanih tudi v Švico, Anglijo in Belgijo. Kakovost češpelj je zadovoljiva tako glede njih velikosti kot tudi njih vsebine sladkorja.

Cene na domačih trgih so čvrste in se gibljejo med 2 in 2'50 din za kg, natovorjene v vagone in franco vagon.

Tudi v Požegi se je začel izvoz svežih češpelj in drugega sadja,

ki ga nakupujejo tudi tuji trgovci. Kmetje ravnaajo s sadjem zelo dobro in prihaja zato na trg dobro izvozno blago.

V požeškem okraju so letos zelo dobro obrodila jabolka, zlasti tako imenovane budimke.

Nervoznost na svetovnih borzih

Napeta zun. politična situacija je močno vplivala na gibanje tečajev na velikih svetovnih borzih. Razvoj tečajev pa je bil neenoten, kakor kaže naslednja tabela:

Koncem l. 1927	13. 8. 1938	20. 8. 1938	27. 8. 1938
= 100 %			
London	61,3	60,8	61,3
Pariz	52,8	53,3	52,9
Berlin	44,6	44,8	43,8
Praga	80,9	80,7	81,2
Milan	—	—	115,3
Curih	63,1	62,1	62,2
Amsterdam	59,6	59,1	58,9
Bruselj	41,7	41,0	41,5
Stockholm	27,4	27,3	27,4
New York	78,4	80,9	81,9

Mednarodni borzni indeks je postal 62,7 na 62,6 %.

Italijanska pšenična žetev manjša ko lani

Letošnja italijanska pšenična žetev se ceni na 70 milijonov stotov,

Fr. Zelenik:

Iz prakse

Bodi počasen!

Gotovo se boste začudili temu nasvetu, ko se povsod priporoča trgovcu živahnost in odločnost, jaz pa sedaj priporočam počasnost, tedaj lastnost, ki je nesporna svojina uradnega šimeljna. Uradno kljuse sploh ne zmore naglice. Prosim, prečitajte članek in videli boste, da je v nečem počasnost le dobra. Neki trgovec na drobno se je hudo jezil na svojega dobavitelja, češ da ni poslal blaga tako, kakor je bilo naročeno, tudi cena da je drugačna kot prej in še druge napake je videl in ugotavljal naš prijatelj. Kaka pomota in nehotena napaka se lahko vrine vsakemu človeku kljub vsej pazljivosti, pa zato ne smemo imeti takoj pri rokah slabe kritike in nevolje. Boljše je stvar dobro pregledati, pretehtati in preudariti ter ugotoviti, morda se najde vzrok pomoti in napaki. Velike firme se ne mažejo z malenkostmi in pač nimajo namena povzročiti škodo odjemalcu, temveč pazijo na svoj sloves. V gornjem primeru se je ugotovilo, da je površnost odjemalca bila prav za prav vzrok netočni izvršitvi naročila in za tem jezi in zabavljanju odjemalca, njegovi razburjenosti in očitaniu. Najslabše je, če se ta jeza in nejevolja stresa v pismu dobavitelju. To je ne samo brez smotra, temveč naravnost škodljivo.

Kdor misli, da se ne more drugače ohladiti kot s tem, da narekuje ostro pismo dobavitelju v svoji jezi in razburjenosti, naj narekuje ali napiše to pismo, toda odpošlje naj ga — ne, temveč počaka do drugega dne. Med tem se je jeza izkadila in sedaj naj prečita pismo mirne krvi in trezne glave. Prepričani smo lahko, da

kar je za 10 milijonov stotov manj ko lani. Tudi žetev rži je znatno manjša ko lani. Letošnja se ceni na 13 milijonov stotov ali za 13 % manj od lanske. Žetev ječmena pa se ceni na 2,5 milijona stotov, to je za 5,6 % več ko lani. Pridelak ovsca se ceni na 6,1 milijona stotov, za 0,9 % manj ko lani.

Dobave - licitacije

Gradbeni oddelek direkcije drž. železnic v Ljubljani sprejema do 9. septembra ponudbe za dobavo 1.000 kg mila za pranje, hrastovih pragov ter stojalnih vijakov.

Stab voditeljev dela v Ljubljani sprejema do 7. septembra ponudbe za oddajo raznih zidarstkih, parketarstkih, mizarstkih, steklarstkih, slikarskih ter ključavničarskih del.

Direkcija drž. rudnika v Vrniku sprejema do 8. septembra ponudbe za dobavo žag, ležajev, železa, železne pločevine, 22. septembra keramičnih plošč, emaljirane posode in plinskih cevi.

LICITACIJE

Dne 7. septembra bo v intendanturi IV. armijske oblasti v Zagrebu licitacija za meljavo vojno-državne pšenice.

(Predmetni oglasi so v pisarni Zbornice za TOI v Ljubljani na vpogled.)

ga sedaj ne bo odposlal, temveč bo napisal drugo, trezno pismo. Nevljudno, žaljivo pismo more le škodovati, koristiti nikdar!

Te dni sem videl pismo o neki trgovski zadevi. V pismu je pisec med drugim tudi zapisal, da je prejemnik ogaben lažnivec. Ali tako piše izobražen trgovec?

»Službeni list«

kr. banske uprave dravske banovine z dne 3. septembra objavlja: Uredbo o narodnih parkih — Uredbo o spremembah in dopolnitvah uredbe o olajšavah pri pobiranju prispevkov v fond za pogozdovanje od posestnikov nedržavnih gozdov — Navodilo za zbiranje statističnih podatkov o industriji — Posebno navodilo za zbiranje osnovnih (A) podatkov in izpolnjevanje obrazcev za tvrdke in tvornice — Ustanovitev carinskega odseka pri Ljubljanskem velesjemu — Odločbo o spremembi taks za poštne nakaznice in poštne položnice — Razglas o imenovanju izpraševalne komisije strokovnega izpita za učitelje banovinskih kmetijskih gospodinskih šol — Razne objave iz »Službenih novin« in razne razglase sodišč in uradov ter razne druge objave.

Doma in po svetu

Grob kralja Aleksandra na Oplenju je dosedaj obiskalo en milijon ljudi.

Dan velikih taborov je bila pretekla nedelja. Posebno pomembna sta bila tabora v Kočevju in Kamniku, za njima pa je bil največji v Dobriču, kjer je škof dr. Rožman blagoslovil Baragov dom, minister dr. Krek pa je imel velik govor.

Na taboru v Kočevju, ki se ga je udeležilo do 6000 ljudi, je govoril

tudi minister dr. Korošec, viharno pozdravljen od velike množice ljudstva. V svojem govoru je med drugim dejal: Dvojno slovesnost obhajate danes kočevski Slovenci: razvite prapora prosvetnega društva in proslavo 20letnice Jugoslavije. Slovenci smo narod, ki je prosvetljen in moralen ter zato močan narod. Samo hiše, ki so polne knjig ter otrok so v borbi odporne in zmagovite. Tabor za taborom, eden veličastnejši od drugega, ki se vrše te dni, dokazuje zvestobo Slovencev do kralja in Jugoslavije. Od Nemcev, ki so se priselili k nam, da najdejo pri nas kruha in zasluzka, zahtevamo, da so v dani in zvesti državljani Jugoslavije in da so v dobrem prijateljstvu z nami Slovenci. Ne poznamo nobene mržnje do njih, ker vemo, da mržnja razdira, zida pa le ljubezen. Mnogo upamo od bodočnosti. Ni važno, kdaj bodo volitve, temveč da bodo izvoljeni dobri poslanci, ki bodo vedno v stiku z ljudstvom. Nato je govoril dr. Korošec o politiki. O zunanji je dejal le to, da je dobra, ker smo z vsemi prijatelji, z nikomer pa ne neprijatelji in ker nismo zapleteni v nobeno težko zunanjo politično vprašanje. V notranji politiki bo v septembru najvažnejši dogodek kraljev rojstni dan, ki ga bo proslavila vsa Jugoslavija čim svečanije. Bolj važen bo oktober, ker se 20. oktobra sestane skupščina. Nato je govoril minister dr. Korošec kočevskim Slovincem in jim zagotovil, da so vsi Slovenci z njimi, da niso osamljeni. Sledili so nato številni govori, tudi ljubljanskega župana dr. Adlešiča. Vsem se je ginjen zahvaljeval vodja kočevskih Slovencev bivši posl. Škulj. Med njegovim govorom je začela vsa množica peti himno: Hej Slovani! Tabor je bil za utrditev kočevskih Slovencev največje važnosti.

V Kamniku je mestna občina odkrila spominsko ploščo gen. Majstru na hiši, kjer se je rodil. Takoj po odkritju spominske plošče je bil tabor, na katerem je imel slavnostni govor pisatelj Finžgar. Obeh slovesnosti se je udeležil tudi ban dr. Natlačen in veliko število drugih odličnikov.

Lord Lansbury, bivši angleški minister, ki je obiskal balkanske prestolnice, da pridobi balkanske države za sklicanje mednarodne gospodarske konference, ki se naj bi sklicala na njih iniciativo, se je na povratku v London ustavil v Ljubljani. Udeležil se je odkritja spominske plošče gen. Majstru, napravil izlet v Bohinj in na Bled ter bil sprejet na Brdu od kneza namestnika. Nato se je zopet vrnil v Ljubljano in v ponedeljek odpoval skozi Italijo v London.

V četrtek je bil ustanovni občni zbor nove Glavne zadružne zveze, ki se je ustanovila v smislu novega zadružnega zakona. Za predsednika zveze je bil soglasno izvoljen notranji minister dr. Korošec, za prvega podpredsednika minister brez listnice Gjorgjevič, za drugega Miloš Stibler, za tretjega Stepan Postičič in za četrtega podpredsednika dr. Anton Novakovič.

V Ljubljani je začela mestna občina zidati mrliško vežo. Zale, kakor se bo imenovala mrliška veža, zidajo po načrtih mojstra Plečnika ter bo stavba zelo monumentalna. Veljala bo okoli 2 milijona din. Hkrati tudi polagajo tramvajski tir k pokopališču in bo progga še letos izročena prometu.

Narodni poslanec Rašovič, ki je v skupščini napadel bivšega vojnega ministra gen. Marica, je bil na njegovo tožbo obsojen na šest mesecev zapor. Proces je trajal tri dni, a o njem listi niso poročali.

Na srednjih šolah v Sušaku se uvede z novim šolskim letom angleščina od 3. razreda dalje kot obvezen predmet. Staršem pa je prepuščeno, da odločijo, če se naj dijaki uče angleščine ali nemščine.

Stavka stavnih delavcev v Splitu se je nehala in so se vsi delavci vrnili na delo.

Pri predaji nove občinske uprave v Šibeniku se je baže našlo, kakor poroča »Jugoslovanski Lloyd«, v

blagajni samo 600 din gotovine ter okoli 16 milijonov dolga.

Mezdno gibanje se je začelo v borskih rudnikih. Rudarji zahtevajo zlasti sklenitev kolektivne pogodbe, kateri pa se lastniki upirajo kljub svojim pretiranim dobičkom.

Norveški list »Aftenpost« predlaga, da se podeli Nobelova nagrada za mir angleškemu ministrskemu predsedniku Chamberlainu, ker je ta največ storil, da ni letos izbruhnila v Evropi vojna.

Italija je začela zidati na francoski meji velike utrdbe.

Francoska vlada je izdala uredbo o podaljšanju delovnega časa. V industrijah, ki izdelujejo orožje, se uvaja 48-urni delavnik. Nadure se plačujejo tako, kakor bo določila vlada, ne pa po sporazumu med tovarno in sindikati. Za industrijo, ki ne dela za vojsko, se uvaja 46-urni delavnik.

Daladier je v utemeljitev nove naredbe navedel, da so morala francoska podjetja odkloniti velika ameriška naročila, ker jih zaradi 40-urnega delavnika niso mogla v roku dovršiti. Amerikanci so nato oddali ta naročila Italiji in Nemčiji.

Proti novi naredbi o delnem podaljšanju delovnega časa na 48 ur vodijo komunisti ostro borbo ter propagirajo generalno stavko. V gibanju je tudi v resnici okoli pol milijona delavcev, vendar pa se je vladi posrečilo, da je stavkovno gibanje znatno omejila. Tako se je po prizadevanju vlade zmanjšalo število stavkajočih v tekstilni stroki od 14.000 na 2.500.

Ker so komunisti hoteli ugovarjati Daladierovim izvajanjem o potrebi podaljšanja delovnega časa, je dejal Daladier, da bi komunisti imeli najraje, da bi Francija napovedala vsemu svetu vojno, v tovarnah, ki izdelujejo orožje, pa bi hoteli ustaviti vsako delo.

Nemčijo velja vzdrževanje mobiliziranih rezervistov vsak dan 600 tisoč funtov (skoraj 150 milijonov din).

Ameriška vlada je ustanovila posebno atlantsko brodovje. Nadalje je bilo premeščeno vrhovno poveljstvo vojnega zrakoplovstva iz New Porta v državi Virginiji iz strateških razlogov v Scottfield v državi Illinois. Vse to je v zvezi z ameriškim prizadevanjem, da bi bile Združene države na vojno čim bolj pripravljene.

Tuji v Šangaju se silno boje, da bi mogla vojna nevarnost v Evropi povzročiti, da Japonci ne bi spoštovali mednarodnih koncesij v Šangaju ter jih kratkomalo zasedli. Tuji se boje, da bi v tem primeru poslali Japonci vse tuje v koncentracijsko taborišče. Konzuli evropskih držav so demantirali vse te vesti, vendar pa niso mogli prestrašene tuje popolnoma pomiriti.

Pri političnih nemirih je bilo v avgustu ubitih v Palestini 19 britanskih državljanov, 48 Židov in 193 Arabcev, skupno torej 260 ljudi.

Nad Japonsko je divjal strahovit tajfun, ki je porušil na tisoče hiš. Posebno je trpelo zaradi tajfuna mesto Tokio. Škoda je silno velika. Tudi mnogo ljudi je bilo ubitih.

Radio Ljubljana

Sreda dne 7. sept. 12.00: Plošče — 12.45: Poročila — 13.00: Napovedi — 13.20: Koncert salonskega kvarteta — 14.00: Napovedi — 18.00: Plošče — 18.40: Mladinska ura: Septembar v naravi (Mir. Zor) — 19.00: Napovedi, poročila — 19.30: Nac. ura: Mestrovitjevi klasično-idealistični lik — 19.50: Mozart: Beg iz Serajla, uvertira (plošče) — 20.00: Pisan večer. Sodelujejo: Akademski pevski kvintet, gg. Haršlag in Antunović (kitara in mandolina) in Ivan Cimerman (harmonika) — 22.00: Napovedi, poročila — 22.15: Prenos glasbe iz velesejske restavracije »Volga«.

Naročajte »Trgovski list«!

Beograjski jesenski sejem

10. — 19. septembra 1938

Najpopolnejši pregled celotne domače podjetnosti ● Velika udeležba tujih držav ● Deset držav organizira svoje kolektivne razstave
Velika državna ribarska razstava ● Televizija — prvič v Jugoslaviji

Popust 50% na železnicah in parnikih

Pojasnila daje: uprava Beograjskega sejma, Beograd, Sajmište
Telefon: 28-526, 28-802